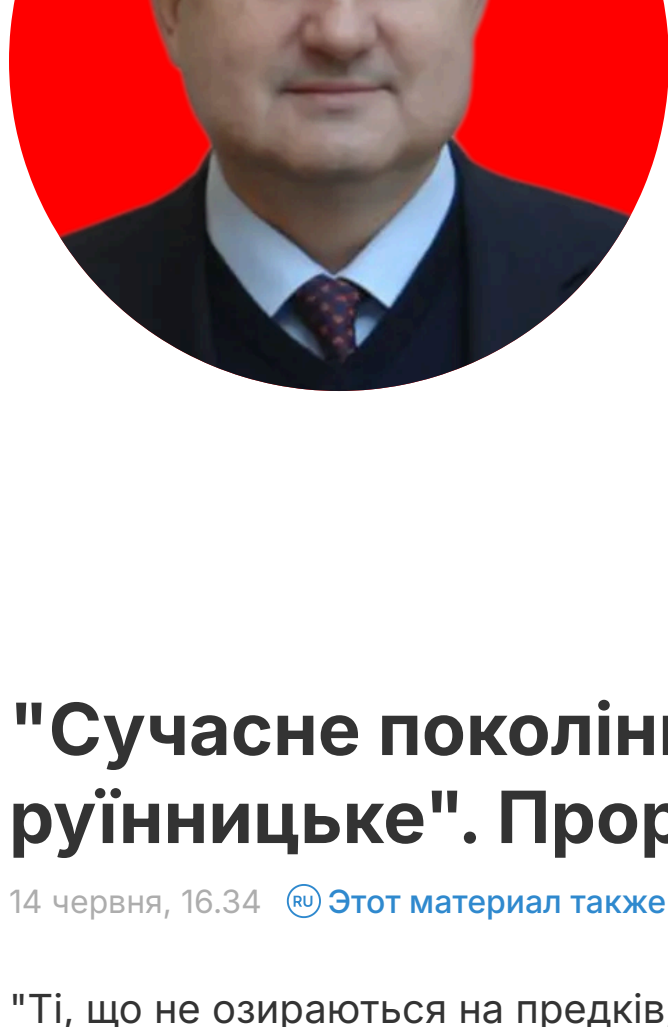

Гордон Блоги

БЛОГИ

Igor Smeshko

Колишній керівник Головного управління військової розвідки Міноборони, ексголова Служби безпеки і колишній кандидат у президенти України

Усі матеріали автора

"Сучасне покоління політиків є руйнівницьке". Пророчі слова...

14 червня, 16:34 [З цот матеріал також можна прочитати на руськом](#)

"Ті, що не озираються на предків, – не можуть принести користі нащадкам", Едмунд Берк (1729–1797)

РЕКЛАМА

Історія України ще у XVII ст. давала підстави вважати її чи не найбільш демократично розвинутою країною Європи. Це засвідчував у своїх творах Вольтер. У листуванні з Катериною II він також нагадував, що в Європі Московію не визнавали спадкоємцями Русі. "Єдина Русь, яку ми знаємо в Європі, – це Київська, останнім королем якої був Данило Галицький", – писав великий французький мислитель.

Козацька демократія України у XVII ст. була більш соціально поширеною, ніж обмежена шляхетська демократія Польщі. Вона мала гарні умови для подальшого економічного розвитку, справедливого поділу землі та розвитку суспільства без феодалної залежності. Україна мала гарний клімат і володіла близько 25% світових запасів чорноземів. Вона мала волевоільний і працьовитий народ, на землях якого ще в часів Трипільської культури, за п'ять тисячоліть до Різдва Христового, існувало розвинене землеробство, а скіфи-орачі з її територій століттями кормили давньогрецький світ.

Економічно самодостатній, завжди прагнучий свободи і справедливості український народ ще у ті часи міг успішно розвивати вільне фермерства і ремісництво. Це було основою для зростання середнього класу – фундаменту подальшого розвитку демократії, а також соціальною базою для зростання чисельності козацької армії. Українські козаки вже тоді вважалися чи не найкращими професійними воїнами Європи. Отже, як і в наш час, народ і воїни в Україні були. І вже тоді дивували світ. Бракувало еліти. Політична українська еліта у XVII ст. перебувала ще у стадії формування. Власна аристократія після падіння Русі під ударами монгольської навали у XIII ст. здебільшого пристосовувалася до служіння завойовникам. Крім шляхетської Польщі, сусідами козацької України були деспотії азійського типу – Османська імперія та Московія. Україна не мала природного географічного захисту від них. Її територія не була захищена від агресивних авторитарій морями і океанами, як США і Британія, або горами, як Швейцарія.

Якби самозахопана, пихата і зверхна до інших польська шляхта не припустилася фатальної помилки щодо козацької України, доля Європи могла б бути іншою. Після вимушеного подстання гетьмана Богдана Хмельницького та відкормлення України від Речі Посполитої таймер її занепаду і втрати державності був запущений. Уже через рік після цього, у 1655 році, стару і нову польські столиці – Краків і Варшаву – окупували шведські війська. Головним вигодонабувачем розриву між двома народами стала Московія. Шит Європи від зарозіє зі Сходу був зруйнований, а ресурси України використані Московією для створення власної регулярної армії при збереженні в ній азійської за своєю суттю деспотичної форми правління. Незважаючи на те, що історія не має умовного способу, рівноправна конфедерація демократичних у своїй основі Польщі, Литви та України гарантовано запобігла б трагедіям цих народів під час наступних світових воєн. Сильна і демократична країна – найбільша за площею країна Європи – є природним захистом континенту зі Сходу. Іх об'єднання у XVII ст. завдали не народи, а еліти.

Це повторилося і після розпаду Радянського Союзу через відсутність будь-якої стратегії Заходу щодо інтеграції України до ЄС і НАТО. Наслідком цього стала 12-річна війна Росії не лише проти України, а й, у своїй основі, проти "колективного Заходу".

Недостатне розуміння нині правлячими елітами США того, що це війна ідеологій – світового авторитаризму проти світової демократії, – саме по собі є загрозливою. Як для США, так і для всього світу демократій. "Гарною угодою" і гешефтом її не завершити. Питання полягає у захисті принципів свободи і демократії, які не вимірюються категоріями прибутку від рієлторських угод чи винагородою за зраду і руйнацію системи міжнародного права. Угод, у яких агресор і його жертва визнаються рівноправними учасниками, чим закладається основа для подальшого відновлення ескалації.

Факти ж є такими. На відміну від Московії, паростки правової держави з'явилися у предцвітті України – Русі – ще в XI ст. Це сталося за часів правління великого князя київського Ярослава Мудрого та його зводу законів "Руська правда". Він з'явився раніше, ніж подібні закони були прийняті навіть в Англії. Зокрема, раніше за знамениту "Велику хартію вольностей" 1215 року, яка стала однією з основнинишньої, формально неписаної, конституції Великобританії.

Нагадаємо, що першу спробу конституційного будівництва демократії в Європі здійснив український гетьман Війська Запорозького Пилип Орлик. Це сталося за 77 років до ухвалення конституції США. Ця подія випередила політико-філософські праці Монтеск'є та Жана-Жака Руссо у Франції, а також державотворчу діяльність творців американської демократії – Джорджа Вашингтона, Томаса Джефферсона, Джона Адамса і Бенджаміна Франкліна.

Конституція, написана й оприлюднена Пилипом Орликом у 1710 році під назвою "Договори і Постановлення прав і вольностей Війська Запорозького", не була втілена в життя. Проте вона побачила світ раніше, ніж з'явився текст конституції США, ухваленної у 1787 році. В одному з найдавніших конституційних текстів нового часу Пилип Орлик уперше запропонував обмежити повноваження виборного глави держави та запровадити демократичний принцип поділу влади на законодавчу, виконавчу і судову гілки.

На питання, чому потрібно будувати саме демократію, відповідь проста. Тому що не існує іншої винайденої людством системи управління, яка б захищала особисті права, свободу і гідність людини згідно із законом, однакими для всіх. При цьому демократії мають природні вади і є вразливими до зовнішньої агресії та деструктивних дій корумпованих політиків зсередини. Стигкість демократій забезпечується лише одночасною і системною роботою трьох основних компонентів: суспільства, еліти і правильних стратегій. Вони мають діяти синхронно і відповідно до законів існування демократій. Люди, які приходять до влади без цих знань, стають мотильщиками демократій навіть зі щирими намірами добра.

Французький державний діяч і мислитель Алексіс де Токвіль (1805–1859 роки) ще у XIX ст. звернув увагу на вади демократій. У книзі "Демократія в Америці" він дослідив архітектуру демократій США і проаналізував суперечності, притаманні її моделям управління. Він зазначив, що будь-яка демократія не може мати завершеної форми ідеалу і, по суті, процесом, який розвивається поступово, потребує великих зусиль і ніколи не досягає абсолютної досконалості.

Сутністю цього процесу управління в умовах демократії є постійний пошук шляхів розв'язання суперечностей, пошук компромісів і балансу інтересів у суспільстві. До переваг демократій він відносив рівні умови для досягнення успіху завдяки продуктивній і суспільно корисній праці. Наявність соціальної активності, мобільності та соціальних ліфтів, які являють економічний прогрес. До вад – рівність без урахування цінності особистості й авторитету минулого, де голос заслуженої й освіченої людини прирівнюється до голосу самозахопаного фахового неввігласа. Це живить індивідуалізм і егоїзм. За відсутності у суспільстві сталих культурних та історичних традицій, які можна назвати консервативними, трансформація "людини з вулиці" у владну еліту може призвести до падіння духовності й моралі суспільства. Можливим компенсатором він вважав релігію, яка живить моральні принципи. Саме за її допомогою можна уникати зловживань свободою, запобігати її сповзанню в анархію та підтримувати стабільність і моральність суспільства.

Де Токвіль підкреслював важливість піклування про підвищення політичної культури громадян-виборців. Інституційним засобом для досягнення цього він вважав вибір правильних стратегій і моделей децентралізації влади та місцевого самоврядування. Без цього політична освіта виборців і активна участь громадян у політичному житті стають неможливими.

Досвід існування давньогрецьких демократій свідчать, що якісне управління, вибір якісної влади та дієвий контроль над нею найкраще реалізуються у невеликих групах людей – тоді, коли влада є максимально наближеною до виборців.

Ще одною вадою демократії де Токвіль вважав можливу "тиранію більшості". При демократії завжди є ризик того, що більшість після перемоги на виборах може нав'язувати свою волю меншості. Компенсатором цьому має стати захист прав меншості. Інституційно це можна забезпечити через прийняття відповідних законів, наприклад, закону про імпичмент президента та закону про опозицію в парламенті, а також через незалежність судової гілки влади від виконавчої.

Модель політичного управління має обов'язково включати законодавче визначення прав опозиції у парламенті, а також визначені законом процедури контролю над виконавчою гілкою влади і захисту незалежності судів із конституційним закріпленням принципів верховенства права та громадянського контролю над усіма трьома гілками влади в країні. У цьому сенсі важливу роль відіграють, згідно з де Токвелем, свобода слова і свобода друку. Незалежні і фахові ЗМІ є основою для поширення правдивої інформації у суспільстві, забезпечення прозорості влади та стримування її від зловживань і корупції. Свобода слова, після правильного вибору моделей політичного управління і місцевого самоврядування, є гарантом формування політичної культури виборців. Від неї залежить і правдиве інформування суспільства про зовнішні та внутрішні загрози для країни, громадян і демократичних інститутів влади.

Де Токвіль подібалася сучасна модель американської демократії. Він підкреслював гарну збалансованість свободи, рівності, релігії та громадянської активності. Не забуваємо, що раби, які забезпечували добробут американського середнього класу тих часів, не були повноцінними громадянами і виборцями. Він наголошував на необхідності адаптації складної системи управління до нових умов існування. Застерігав, що паєва серед виборців "рабської психології" є загрозою для демократії і може зруйнувати баланс між свободою і рівністю. Нагадував давньоримський досвід: "Раб не мріє про власну свободу, він мріє про власних рабів".

Дослідник застерігав також від можливості "прихованої тиранії", яка з'являється, коли падає рівень політичної культури еліт, суспільства і виборців. Тирані можуть приходити до влади і шляхом демократичних виборів. Отримавши владу, вони неодмінно спробують взяти під контроль усі аспекти життя громадян. Наслідком цього стане руйнація механізмів контролю над владою, падіння соціальної активності громадян та їхнього впливу на долю країни.

Аналізуючи такі поняття, як індивідуалізм і громадянська активність, де Токвіль вивив ще одне протиріччя демократії. А саме: індивідуалізм надає пріоритет особистим інтересам, але водночас послаблює громадянську активність і відповідальність. Компенсацією надмірної індивідуалізму можуть стати політичні партії і професійні спілки, які гуртують суспільство. Але лише тоді, коли вони керуються законами та ідеологією демократії, є ідеологічними партіями, а не діють за принципами організованих угруповань для задоволення матеріальних, егоїстично-кланових інтересів. Загроза егоїстичного індивідуалізму для демократії існує не лише на рівні люмпенізованої психології громадян, але й на державному рівні – серед політичних еліт країни. У першому випадку протидіяти цьому можливо за рахунок політичної освіти, духовних і культурних традицій та моральних цінностей релігії. У другому – шляхом національної стратегії спільного з іншими країнами демократії захисту як від зовнішніх ворогів – агресивного авторитаризму, так і від внутрішніх – системної державної корупції з боку корумпованих діячів-політиків і прихованих тиранів, які рвуться до влади.

Первине будівництво демократій, як свідчить історичний досвід, здійснюють саме консерватори, а не ліберали. Соціально-економічну основу демократії – міцну національну економіку, армію, дипломатію і інформаційну політику – самі лише ліберали збудувати не можуть. Однак для успішного завершення її будівництва потрібні щонайменше дві системоворчі парламентські партії: консервативно-демократична і ліберально-демократична. Їх має об'єднувати спільна мета – будівництво демократії, а розділяти – різні погляди на світ і здатність контролювати виконавчу гілку влади з позицій парламенту. Консервативний підхід до захисту культурно-історичних традицій народу, національного виробника, внутрішнього ринку і блокування деструктивного впливу ззовні на первинному етапі державного будівництва можуть забезпечити лише консерватори. Гасло лібералів "усе вирішить вільний ринок" – це вирок для будівництва національної демократії.

Середньою температурою по палаті діагноз не ставлять і не лікують. Тільки консерватори здатні забезпечити зростання середнього класу і верховенство права в країні із поділом гілок влади та блокуванням спроб зовнішнього управління ще слабою країною, насамперед з боку "глобалістів".

Після зміщення національних інститутів влади, економіки і законності в країні приходить час лібералів. Тому що і серед консерваторів при владі існує вірус корупції. Гроші і влада є для нього потужним стимулятором. Наслідком може стати приховане сповзання до авторитаризму. Періодична і еволюційна лібералізація надмірно сконцентрованої влади є необхідністю при демократії. Приклад сучасних США, Угорщини, Польщі – перед очима. Але послідовність цих процесів має значення.

Пояснення просте: аби щось покращити, потрібно спочатку його створити. Без фундаменту, ніж розміщати на цьому сайті з посланим на агентство "Інтерфакс-Україна", не підлягають подальшому відтворенню цілою розповсюдженню в будь-якій формі, крім як з письмового дозволу.

Усі опубліковані фотоматеріали [Depositphotos.ua](#) не підлягають подальшому відтворенню та/або розповсюдженню в будь-якій формі без письмового дозволу автора.

Матеріали, позначені піктограмами РВ, "інновації", "думка", "персона", "актуально", "вибори" та "вплив", публікуються на правах реклами.

Коммерційні матеріали можуть розміщуватися у розділі "Презервіви". У випадках суспільної значущості публікація в цьому розділі допускається і на безоплатній основі.

Весь сайт "Інтернет-видання "ГОРДОН", ідентифікатор в Реєстрі суб'єктів у сфері медіа: R40-05269
вул. Професора Павлоцького, 6-8, м. Київ, Україна, 01103

Показано до 10 об'єктів, сторінок за 21 кн

СВІЖІ БЛОГИ

Смешко: "Сучасне покоління політиків є руйнівницьке". Пророчі слова... 14 червня, 16:34

Юнус: Вірменія не обирає між РФ і Європою. Справжній іспит попереду 12 червня, 16:32

Казанський: Це слід показувати всім, хто дослухається Путіна 12 червня, 16:07

Карп'юк: Суверенітет РФ – акт абсурду. Вони лишаються кріпками 12 червня, 16:07

Дробович: Московіфам-пушкіністам старіно 12 червня, 15:13

Більше блогів

РЕКЛАМА

НАЙПОПУЛЯРНІШЕ

1 У Кремлі вперше прокоментували "зникнення" голови Центробанку Набуліїної 14 червня, 16:26

2 "Кішачні магазини", будинок під Москвою і газетні чати. Де зараз скандальна нарденте-втіачка Королевська 10:42:1

3 Бувають анауусува спеціальний статус для прифронтових територій. Про що дещо 7:14

4 "Пам'ятає, чим завершила "Кайданих"? Сваха спієра ВР з опозицією дістала продовження 7:43:9

5 У Кремлі цього не хочуть обговорювати. Це відомо про зникнення голови Центробанку РФ Набуліїної 16:25:7

Більше новин

СВІЖІ НОВИНИ

Сьогодні, 17:00
Українські веслувальники Лузан та Рибаків заручили золото на чемпіонаті Європи-2026 16:57

Революція в енергетиці: американський стартап залучив \$54 мільйони для створення нового джерела енергії 16:50

РФ втрачає свою головну перевагу у війні в Україні. Як? 16:34

Смешко: Політика "суспільне руйнівницьке". Пророчі слова... 16:19

Сьогодні, 16:03
Пропагандист Рогозин заявив, що танкери РФ потрібно мінувати 16:03

Рештки понад 30 "ненароджених людей" виявили закопанними на ділянці палатогонагоми і Польщі 16:03

КВІР розкритикував Трампа за намір підписати угоду з Іраном у своїй юрисдикції 16:03

Операція тривала шість годин. Великобританія вперше перехопила танкер "Ньюголд флоту" у Лів-Манші 16:03

США ГРП під загрозою? Коаліція генпрокурорів США почала розслідування щодо Ореллі 16:04

Понад 700 км від України, більше 60 екіпостей. СБУ розповіла деталі угоди по нафтобазі Росззерву 16:03

Більше новин

ПОПУЛЯРНЕ В БУЛЬВАРІ

1 Син змінив ім'я, дочка розлучилася. Що відомо про дружину й дітей Юрія Луценка і де вони зараз? Фото 12:01

2 "Коби в потрапне у в'язницю, сини булили". Як спласла доля дітей Юрія Луценка і де вони зараз? Фото 17:23

3 "Пам'ятає, чим завершила "Кайданих"? Сваха спієра ВР з опозицією дістала продовження 7:43:9

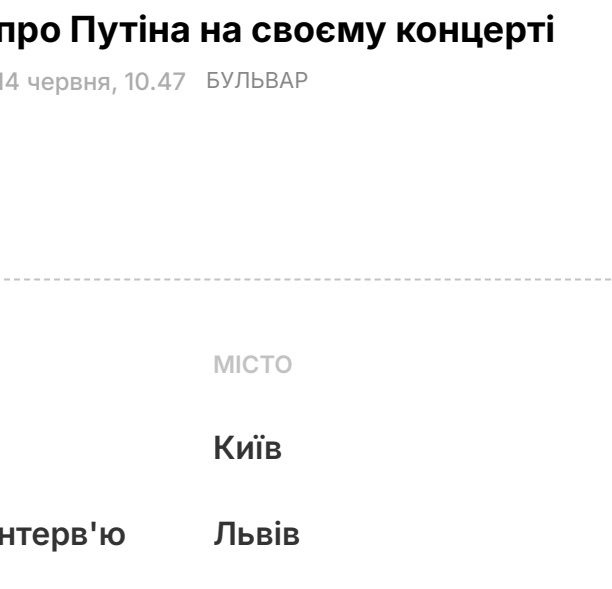
4 Самозванець працював пілотом пасажирського літакя 17 років. Як його викрили 6:58

5 Уки – у Білому домі. Трамп прийняв українського боксера в Овальному кабінеті. Фото 5:59:5

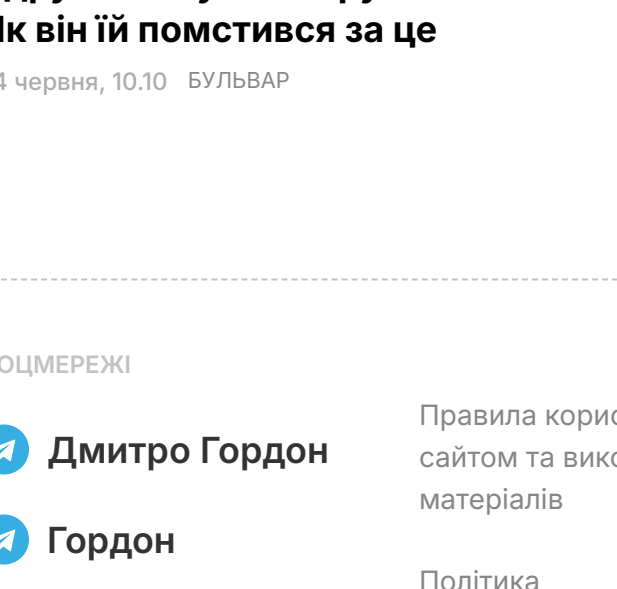
МАТЕРІАЛИ ЗА ТЕМОЮ

Прокоф'єв: Смешко попереджав – Україна не створуватиме воєнної зброї, якщо втратить виробництво ракет Р-77
 10 вересня, 20:25 **БЛОГИ**

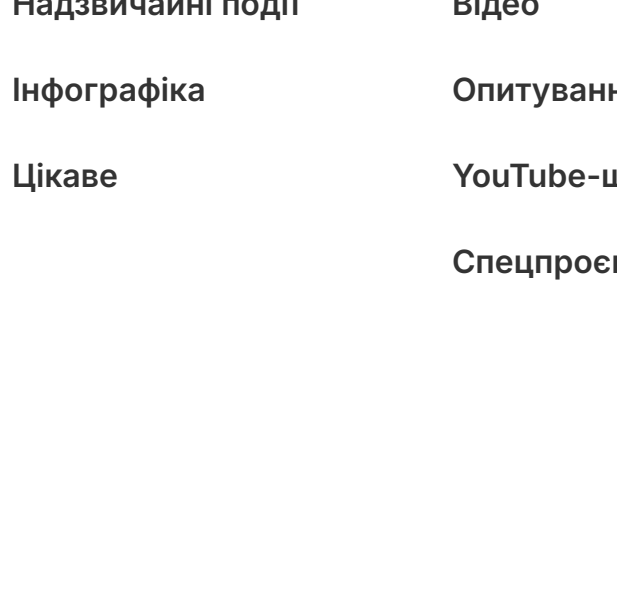

Смешко презентував свою книгу про Україну в парламенті Болгарії
 30 листопада, 14:05 **ПОЛІТИКА**

Смешко презентував у Києві книгу "Наркис з історії України"
 19 травня, 16:41 **ПОЛІТИКА**

БУЛЬВАР

"Королівський пімс" – рецепт легендарного літнього коктейлю від шеф-кулінара Єлизавети II
 14 червня, 15:31 **ЛІВІНІ**

"Очима ж застрелила, а в слни втопила". Фалон висловила про Путіна на сценному концерті
 16 червня, 16:17 **ЛІВІНІ**

Полікова відмовила одружену міністру в інтмі. Як він їй попустився за це
 14 червня, 16:10 **ЛІВІНІ**